

A MŰEGYETEM ELSŐ MÉRNÖKI OKLEVELE

THE FIRST ENGINEERING DEGREE OF THE UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

Rosta István

a Szent István Tudományos Akadémia rendes tagja, professor emeritus
Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus, Kaposvár
rosta.istvan.andor@uni-mate.hu

ÖSSZEFOGLALÁS

Az 1871-ben teljes egyetemi rangra emelt Királyi József-műegyetem 1873-ban adta ki az első mérnöki oklevelet. Ezt a minősítő dokumentumot Delvechio Devecis Ferenc (1850–1924) kapta. A családja Firenzéből került Magyarországra, ő azonban már hazánkban született. Az 1911-ben történt nyugdíjba vonulásáig számos nagyszerű mérnöki alkotással járult hozzá Budapest fejlesztéséhez. Nevéhez fűződik többek között az Országház végleges helyének kijelölése és a környék rendezési terve. 1923-ban ötvenéves mérnöki jubileumán nagy ünneplésben volt része. Budapest megbecsült, elismert személyisége volt.

ABSTRACT

The Royal József Polytechnic University, which was granted full university status in 1871, awarded its first engineering degree in 1873. This document was received by Ferenc Devecis Delvechio (1850–1924). His family came to Hungary from Florence, but he was born in Hungary. Until his retirement in 1911, he contributed to the development of Budapest with a large number of significant architectural works. Among other things, he was responsible for the final location of the Parliament building and for creating the landscape plan of its surroundings. In 1923, the fiftieth anniversary of his architectural career was greatly celebrated. He was undoubtedly an esteemed and respected figure in Budapest.

Kulcsszavak: Műegyetem, mérnöki oklevél, főváros, Országház, városrendezés, Budai Vár

Keywords: Polytechnic University, diploma in engineering, capital, parliamentary building, town planning, Buda Castle

Zelovich Kornél (1869–1935) professzor, egykori műegyetemi rektor könyvében olvashatjuk a következőket: „A kir. József-műegyetemen az első mérnöki oklevelet 1873. november 27-én állították ki...” (Zelovich, 1922, 153.). A magyar kultúra, tudomány e fontos eseménye 2023-ban kerek évfordulót ünnepelt, a 150 éves jubileumot. Az első gépészmérnöki, építészeti és vegyészeti okleveleket 1873 után néhány évvel szerezték meg a végzős hallgatók.

A pontosság érdekében fontos megjegyezni, hogy a Műegyetem által 1873-ban kiállított első egyetemi szintű mérnöki oklevél nem azonos az első egyetemi szintű magyar mérnöki oklevéllel. Ezt az utóbbit nem a Műegyetem állította ki, hanem a Műegyetem őse, elődintézménye, a tudományegyetem bölcsészeti karához tartozó Institutum Geometricum (Mérnöki Intézet), Pesten 1785-ben: „Nálunk 1785-ben kiadták az első mérnöki okleveleket is, amelyek latin szövege csak a legszükségesebb tárgyi változásokban különbözött a doktori oklevelektől. A világ legelső mérnöki oklevelei voltak ezek, amelyek egyetemről származtak” (Fodor, 1955, 3.). Az Institutum Geometricum azonban a 19. század közepén megszűnt, és ezzel megszűnt az egyetemi szintű magyar mérnökképzés is. Az Institutum Geometricum nem volt azonos az 1871-ben egyetemi rangot kapott Műegyetemmel, de az utóbbinak elődintézménye volt az előbbi.

Az önálló Műegyetem az 1871/72. tanévben kezdte meg önkormányzati alapon, egyetemi rangra emelve, választott rektor vezetésével az egyetemi szintű mérnökképzést. Így történt, hogy a kiegyezés utáni konszolidáltabb viszonyok között, az újjászervezett Műegyetem 1873-ban adott ki először egyetemi szintű mérnöki oklevelet. (A Műegyetem – mai nevén a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem – azonban teljes joggal számítja eszmei folytonosságát az Institutum Geometricum 1782-ben történt megalapításától. Ennek 2022-ben 240 éves jubileuma volt.)

A már említett 1873. évi első diploma tulajdonosa Delvechio Devecis Ferenc (1850–1924) lett. Nevének más írásmódja szerint Devecis Del Vecchio Ferenc. Gyakran írták (és írta ő is) egyszerűsítve a nevét Devecis Ferenc formában. A többféle írásmód egyaránt helyesnek ítélnélhető. A családja firenzei származású volt, ő maga „istenhegyi” előnévvel kapott magyar nemességet. Delvechio Devecis Pesten született 1850. március 13-án. Budapest műszaki fejlesztésének, városrendezésének tevékeny résztvevője volt. Ősei a pesti kéményseprő szolgálat vezetői voltak mint kéményseprő mesterek.

A *Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönyében* 1923. november 25-én jelent meg egy szép megemlékezés Szalay Lajos tollából *Devecis Del Vecchio Ferenc ötvenéves mérnöki jubileuma* címmel; „ritka nagy embere a magyar mérnöki karnak: istenhegyi Devecis Del Vecchio Ferenc udvari tanácsos, székesfővárosi nyugalmazott középítési igazgató, a Városi Mérnökök Országos Szövetségének elnöke” – olvashatjuk az írásban (Szalay, 1923, 163.). A méltató cikkben nemcsak a fél évszázados jubileumot emelik ki, hanem azt is, hogy az ünnepelt kapta 1873-ban a József-Műegyetem első mérnöki oklevelét. A méltatás további részletében ez áll.

„1867–71-ben [...] a budai m.kir. József-ipartanodán [ez volt az egyetemmel való választ megelőzően a Műegyetem régebbi elnevezése, R. I.] kitűnő eredménnyel fejezte be mérnöki tanulmányait s ezzel az alkalommal a Minisztériumnak a legjobb technikus hallgató részére kitűzött díját nyerte el” (Szalay, 1923, 163.).

Várható volt ez az eredmény abból is, hogy Devecis már 17 éves korában a középiskolát is kitüntetéssel végezte el.

1873-ban a mérnöki állások betöltéséhez még nem volt kötelező az oklevél megszerzése; a tanulmányok elvégzését az abszolutórium igazolta. Kruspér István és Stoczek József professzorok biztatására vállalta Devecis az önkéntes többletmunkát, az előírt szigorlat letételét, és az oklevél megszerzését. A társai egy kivételével, akikkel együtt végzett, csupán abszolutóriumot szereztek, de akkoriban ez is elég volt a teljes értékű képzettség elismertetéséhez. Az oklevél ritka magas minőségnek számított. Az első ilyen alkalom nagy esemény és történelmi fordulat volt az újjászervezett Műegyetem életében.

Devecis mérnöki pályájának kezdetén a fővárosnak még alig negyedmillió lakosa volt. 1911-ben történt nyugdíjba vonulásáig számos nagyszerű alkotással járult hozzá Budapest fejlesztéséhez. Nevéhez (illetve nevéhez is) fűződnek az árvízvédelmi rendezések, a rakpartok kialakítása, a vasúti pályaudvarok elhelyezése. Ő jelölte ki az Országház végleges helyét, és rendezési terveket készített a környékre. Jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy ma a budapesti Országház nemcsak építészeti, hanem elhelyezkedés szempontjából is (mint látvány) a világ legszebb ilyen jellegű épületei közé tartozik.

1886-ban Buda török elnyomás alóli felszabadulása 200. évfordulójára Devecis készítette el azokat a térképeket, amelyek a régi ostromállapotot ábrázolják. 1896-ban, az ezredéves kiállítás alkalmából, a királyi palotáról és környezetéről készített átalakítási terveket. Az új Műegyetem építéséhez kapcsolódva rendezte a Gellérthegy, a Tabán és Lágymányos területeit. Mérnöki munkásságának elismeréseként sok kitüntetésben részesült.

Ötvenesztendő mérnöki jubileumának sajnos nem sokáig örülhetett, mert a felemelő ünneplést még egy fél évvel sem élte túl. 1924. április 29-én Budapesten hunyt el. Földi maradványai Budapesten, a Fiumei úti Nemzeti Sírkertben, a főváros által adományozott díszsírhelyben nyugszanak. Nagyrabecsüléssel és kegyelettel emlékezünk arra a kiváló képességű emberre, aki 150 évvel ezelőtt az egyetemi rangot elnyert Műegyetem első okleveles mérnöke volt.

IRODALOM

- Fodor Ferenc (1955): *Az Institutum Geometricum az egyetem bölcsészeti karán 1782-től 1850-ig fennállott Mérnöki Intézet*. Budapest: Tankönyvkiadó, <https://repozitorium.omikk.bme.hu/items/37dcb4ba-e984-4952-866b-bc6fblc0645b>
- Szalay Lajos (1923): Devecis Del Vecchio Ferenc ötvenéves mérnöki jubileuma. *A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye*, 57, 45–46, 163–164. https://adt.arcanum.com/hu/view/MagyarMernok_1923/?query=SZO%3D%28DEVECIS%29&pg=164&layout=s
- Zelovich Kornél (1922): *A m. kir. József Műegyetem és a hazai technikai felső oktatás története*. Budapest: „Pátria” Irodalmi Vállalat és Nyomdai Részvénytársaság